

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Ioviani Pontani. De Aspiratione Libri duo. Charon
Dialogus. Antonivs Dialogus. Activs Dialogus. Aegidivs
Dialogus. Asinvs Dialogus. De Sermone Libri Sex. Belli,
Qvod Ferdinandvs Senior ...**

Pontano, Giovanni Giovano

Venetiis, 1519

Qualia facetorum dicta, responsaq[ue] esse debeant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12960

tantur. Quodq; dictu quidem ridiculum uideri potest, non ex terna
 rus etiam aniliu fabellarum, quæ pro loco quidem, ac tempore et gra
 ta sunt, & audientiam sibi comparant, cum etiam animos ipsos au
 ditorum siue fessos, siue exatiatos denuo inuitent, atq; ad audiendum
 alliciant. Quocirca non in circulis tantum & coronis, siue confessio
 nibus ac conuictibus, uerum etiam in concionibus, cumq; maioribus de
 rebus agitur, facetus uir id etiam præstabit, ut iucundis, ac suauibus
 siue dictis, siue sententijs, prouerbijq; , siue etiam fabellis & astantes
 ad se audiendum trahat, & urbane eos comiterq; appellatos deliniat,
 & penè dixerim, lenocinetur suauioribus fabellaru explanationibus,
 aut exemplorū adductione, quæ cum primis gratæ sint, exhilarentq;
 auditorium. Postremo autem sic habeto, faceti hominis orationem ubiq;
 multum gratiæ habere oportere, ut ne grauissimis quidē in rebus sui
 ipsius obliuiscatur, sitq; ita facetus, ut seueritatis quoq; meminerit, adeo
 autem seuerus, ut sciat laborum comitem esse debere quietem, ac ludu
 aliquem, honestum tamen, ac commendatione dignum.

Qualia facetorum dicta, responsaq; esse debeant.

Qualia uero facetorum tum dicta tum responsa esse debeant, ex ijs pau
 cis quæ subiicimus facile apparebit. Franciscus Aelius non in studijs
 modo his nostris summa cum celebritate uersatus, uerum etiam ciuili
 bus in actionibus ac negotijs, cum uideret sacerdotem excomptū admo
 dū, atq; expansiore capillo, soleisq; incedentē editoribus, tunicis quoq;
 laxioribus atq; in plurimos sinus complicatis, pallioq; inundante, con
 uersus ipse ad eos qui secum constiterant, An inquit ignoratis, quam
 ex culti essent, pensiles Semiramidis Regine hortuli. Idem cum uidi
 set Gallos milites calciamenis uti pedum, taurinarum in uestigiorum
 speciem, Vbi, inquit, horum sunt taurorum cornua? Cumq; Gallicus
 quispiā ex auditoribus et ipse quoq; facetus subdidisset, In manibus hi
 gerūt cornua, q; telum scilicet e manibus nunq; mitteret, Ibi Aelius,
 Horū igitur ueruta, halabardæq; sunt cyathi. Extat eius siue dictum,
 siue respōsum atū admodū, Fune qui ducerent, eos præ se quidē oca
 los, ponē uero uestigia mouere. Petrus Sumontius, de quo supra mētio
 nē fecimus, nā præter summā literarū cognitionē, summe et iucūdus est
 et comus, cū animaduertisset matronā et forma, et cultu præcellētē, oca
 lis in lasciuioribus, et penè amatores uorātibus, Quid, inqt, se gnes nō
 et nos ad amplexū eius cōponimus? Est et illud eiusdē maxime facetiū,
 nā uocatus ad cœnā a sacerdote, cū uinarijs proptor nusq; cōpareret,

Quid moramur inquit, quin cantemus illi mortualia? Idē cum intel-
legetur ciues non paucos occupatos in laudandis pomerijs Neapolitanis
quae a Federico Rege promouebantur, in medijs laudationibus inter-
strepitans, Ve inquit pomarijs. Quod quidem secutum est, pleriq; eni
horti vastitate acceperunt propter muros fossasq; circumductas. Actius
Syncerus, rari uir ingenij, magnæq; nobilitatis & ipse quoq; admodū
facetus, cū in conspectu Federici Regis esset inter physicos quæsto, qd
præcipue conferret oculorum perspicuitati, alijsq; fœniculi affiatum di-
cerēt, alij uiri usum, alijsq; item aliud, At ego inquit inuidiā aio. Ob-
stupuerunt hoc dicto adeo medici, ut ab auditoribus derisui haberen-
tur. Tum ipse, An non inuidia maiora, ac pleniora omnia uideri fa-
ciat? Quid autem oculis magis presentaneum, quā ut uis ipsa aspi-
ciendi maior reddatur, atq; uegetior? protulitq; statim Ouidianos il-
los uersus,

⁹ Fertilior seges est alienis semper in agris,

⁹ Vicinumq; pecus grandius uber habet.

Idem interrogatus ab amico, quid de Marini Mineruæ negotijs habe-
ret certi? respondit, quod apud forum cum uxore litigaret. Cumq;
ille, Quid malum ex te audio, cum uxore hic ut litiget, qui eam in
Brutijs multos ante annos penē uiduam reliquerit? Tū Actius rursum,
Quæ nam (malū) ignorantia ista est tua, qui nescias Marinum re-
pudiata priore, nuper uxorem duxisse podagram. Mouit repente qui
adessent omniū risum, cum pro lecto ad forū alluserit, ubi perpetua
est litium agitatio, pro uxore ad podagram, quæ illi usq; in cubili ade-
set & comes, & socia, nec quiescere eum pateretur. Poetus Fundanus,
quem audio dicere Musarum in hortulis adolescere, cum audiret fa-
miliarem hominem de pedum dolore heuulatus mittere, nec posse illos
composcere, ac auxit ad clamores, Ecquid inquit, alij de itinere que-
runtur assiduo, laboribusq; quā plurimis, de perpetua negotiorum
inquietudine alij. Tu (pro deum atq; hominum fidem) de quiete que-
reris atq; otio? quod si tibi molestum est, exurge age, ac peregre pro-
ficiscere. Quid quæris? de lepore dolor in risum conuersus est. Audio
Romanum Thamyram, Romanum dico, & patriam linguam, et disci-
plinas, artesq; Romanos referentem, audio inquam Thamyram, cū
esset ab Antonio Cicero, noto ac beneuolente homine, qui blasus tamē
esset, saluere iussus, illeq; blasuriens, pro Thamyra salue dixisset o'
Tumule, respondisse (cum tamen & ipse blasum pariter se se effinge-
ret) Et tu haue o' Cucule. Blasilla salutatio fuit admodū ridicula,
multo tamen ridiculosior gestus ipse blasionem effingens. Etenim meus

hic *Thamyras* quanquam pudentissimus, tamen solenni die celeberrima in pompa animaduersum cum esset Pontificem Maximum coniecisse in puellam oculos, quæ tenerrima esset ætatis ac formæ, mirarenturq; qui in id intenti essent, tum petulantibus Pontificis summi oculos, tum iocos puellæ mutuos. Desinite inquit obsecro mirari Papæ pupam hanc placere cupere, scit enim piper ab eo sub peplo ferri, nec ignorat Papæ pupæ penum piperi conseruando comparatum. Nescias quid facietus. Et morum suauitate, & studijs his nostris abunde notus est præstantissimis quibusq; uiris *Suardinus Bergomas*, is domi cū haberet conuiuas, iussissetq; de more exæptis dapibus bellaria afferri, tum è conuiuiis aliquis, Cui bellum inquit (ad bellaria alludens) facturi sumus? Tum ipse, *Vinariæ* inquit cellæ, Bene habet respondit, etenim sitimus omnes. Agite pueri, tum ipse, *Setinum* appropere. Rursum ille, Bello ex hoc quæ spolia nobis futura? Ad ea *Suardinus*, *Spoletina* pueri in aciem proferte. Tertium ille, cum phaleratos commendaret pomorum canistros, Ne parcite pocallatores, ne ue *Falernis* abstinete. Cumq; quartum ille subdidisset, En *Munera*, *Lættiamq;* die. Tū ipse sublato manu utraq; *archesio* canere cœpit.

⁂ *Cecubum* prelo domitum *Caleno*

⁂ Sit meæ lenis requies senectæ.

Hæc q; ratioe à modestissimis uiris comiter traducta est cœna. Docuit igitur *Suardinus*, qui ue ioci, quæ ue dicta factu deceant in cœna præsertim, ut quæ è iocunda & comis esse debeat, ingenuisq; conuiuiis digna, non tamen hac ut in parte ferculorum ratio tradatur, sed iocorum tantum, ac factiaru. Celebrabantur à *Ferdinando* Rege *Hippolytæ* nurus, atq; *Alphonfi* filij nuptiæ, apparatu splendidissimo. Erat dies decursionis hastatæ, flagrabantq; sub sole cuncta. Conueniant autem mortales omnis generis ad spectandum, cumq; plurimū ludorū essent laudatores, uel pleriq; omnes admiratores potius, in media laudantium frequentia & plausu exclamauit *Theutonicus*, O ualeant ludi inq; nemo bibit. Nesciam an aliàs tanta in multitudine dictum ullum tanto cum risu acceptum fuerit, præsertim ex ore *Germanici* hoinis. *Philopæmenes* *Acheorū* dux præcipue iter *Græcos* clarus, erat diuersurus ad hospitium ueteris amici. Quo cognito iussit hospes apparari quæ necessaria essent alia, ab uxore, dum interim ipse obsonium appararet. Hæc inter *Philopæmen* solus (ut ipsa res ferebat) ad hospitium properat, quem uenientem hospitandum, ut solū, ut deformem, ut qui nihil ornatus haberet eximij, arbitratur mulier ex ministris esse aliquem, qui herum præueniret, cum esset de ad-

HA, ouipf amaxan mampulm dgi idl. sjs ang. HH. iij. rorund

uentu Philopœmenis mirifice sollicita, etiam blandienter rogauit eum se uti adiutaret ad dominum comiter accipiendum. Tum Philopœmen, ut erat perhumanus, cognito mulieris errore, confestim securi accepta, & cuneo cœpit lingua findere coquendam ad cœnam. Hospes interrim domum regressus cum animaduerneret Philopœmenem findendis lignis malleo incumbere, Pro Iupiter inquit quid hoc Philopœmē? pro pudor deorum, atq; hominum quid agis dux maxime? uultumq; de dolore simul, ac pudore demisit. Ad ea Philopœmen maxima cum iucunditate, Pro deformitate inquit oris, totius corporis pœnas luo. Voluit ipse met præbere de se & risum hospiti, & sibi ipsi ridiculus esse. Res sanè festiuo, ac faceto homine digna, quæq; quo rarior, eo etiam fuerit lepidior. Alphonsus Rex quem liberalissimum ætas nostra experta est, cum homini de se bene merito de manu præsentem pecuniã tribuisset, Amabo inquit hoc age, ne thesaurarius hoc resciscat meus. Cumq; ille subdidisset, Tu ne o Rex questorem ueris? Vereor inquit, ne hac è causa de cœnis mihi altero, tantum demat. Studebat Alphonsus liberalitatem eam occultam esse, cognito deniq; accipientis ingenio, fecit se deridiculum, dum, ne illum paruifaceret, uultu uideri. Eundem in Philopœmenem cum iocaretur aliquando Titus Flaminus, deformitati corporis eius illudens, diceretq; uultu quã maxime iocoso & hilari, Quid hoc Philopœmene cum pulchras manus, crura etiam perquam pulchra habeas, quod uentrem ipse non habeas. Ad ea Philopœmen eadem cum hilaritate & uultu, Quid o Romanorum imperator exime cū egregios pedites, strenuos maxime equites habeas, quod pecuniam minime habeas? Nam & Flaminus per sepe inopia rei pecuniariæ laborabat, quemadmodū Philopœmenes exiguitate uentris, ac medijs corporis gracilitate. Facetissime etiã Themistocles aduersus filiũ, matris fauore atq; autoritate quædam expositentem, nam ad matrem eius conuersus, Græcis quidem o uxor inquit Athenienses imperitant, ipse ego Atheniensibus, ut autem mihi, tibi uero ipsi filius præscribit. Non probabat Cn. Pompeius in Tusculano ædificatam à Lucullo uillam, quod ea æstiuæ quidem in habitationi accommodatissima cum esset, hybernæ tamen parum omnino prospectum fuisset, ad quæ iucundissime magnaq; cum festiuitate Lucullus, Num tibi, inquit, Pompei quã grues, quã aconie, minus habere cordis uideor? qui nesciam pro temporibus habitationem mutare? Et illud quoq; ab eodem concinniter, ac iocose. Cum enim dispensator rei familiaris ab eo accusaretur, quod parciorem parasset cœnã, & ille respondisset, quod solus quidem cœnaturus esses, non putabã lautiore apparatus opus esse. Ibi ipse uultu quã maxime festiuo, An

ignorabas apud Lucillum ipsum coenaturum esse Lucillum? Factum admodum etiam Catonis illud, quanquam dicatate non caret. Nam maritimum cuiuspiam fundum cum uendidisset, quod esset uentri, ac luxui summum in modum deditus, hoc cognito, quod eius ingenium Catoni perspectum esset, statim inquit, Per hercule nimis miror hominem hunc, qui mare plus est pollere. Videlicet quod ille per luxum atque gulam absorpsisset, quod mare fluctibus uix allideret. Est eiusdem Catonis dictum, quamquam sapiens, tamen quod etiam facetum dicitur. Filius enim eius matre mortua cum mulierculam ad patris cubiculum sepicule itantem, toruius aliquando inspexisset, idque Catoni esset significatum, confestim alteram despexit uxorem, quod intellegens filius, patrem precabatur, ignosceret sibi, siquid per incuriam peccasset. Tum ipse, Nihil (respondit) eius modi est in causa, nisi quod tui similes patrie plures relinquere aues cupiam. Illud uero Marci Ciceronis et acutum admodum et facetum, Quidam enim cum ei dixisset, Tu ne istud otatis uirgunculam duxisti? Cras (respondit) mulier erit. Iulia Augusti filia, Marci Agrippae uxor cum intellexisset suis esse consocijs mirari quosdam quod liberi eius iam essent Agrippae similes, Desinant inquit mirari, quando ipsa nunquam nisi nauim plenam uectorum tollo. Hoc quamquam facete responsum, significatione in obscenitatis minime caret. Emerat Alabiades canem rarae magnitudinis non exiguo pretio, nec multis post diebus et caudam illi mutilari, et per urbem liberum abire iussit. Hoc uiso cum omnes res ut ineptam mirarentur ac stolidam, alij deridere Alabiadem quod fecisset, alij et ut stultum eum, animique parum omnino compositi accusare, esse enim familiaribus, atque amicis quod obiurgaret. Quo cognito Alabiades in risum uersus, At mihi inquit hoc factum pbelle, perquam opportune consultum est, Cum enim scirem Atheniensem populum assiduo de me, rebusque obloqui de meis ac maledicere, comento hoc, dum ineptam hanc materiam ridiculamque ei maledicendi trado, impudenter a maledictis, quibus me quotidie discerpunt, et illum auerti, et me esse liberaui. Atheniensis Anitus uir et diues, et splendidus pauperat amicis conuiuium, rogaueratque Alabiadem eorum uti numero se adiungeret, cumque recusasset, domum se Alabiades recepit, uino ibi liberalius indulgens, atque hoc factum, cum seruis profectus, atque in Aniti coenaculum irrumpens, iussit abaco ornatum dimidiatum ipsum quod a seruis rari, in quo multa esset ex auro atque argenti uascula, atque ad se impetu eodem ferri. Quod factum a conuiujs acriter cum incessetur, ibi Anitus, Qui inquit Alabiades tato cum de hoc abaco pro arbitrio ei facere ius esset, liberalissime mecum egit, quod dimidium mihi eius ite gratum reliquerit. Publius Syrus, cuius multa extant praeclearaque sententiae, interrogatus quid podager quispiam ad solem

DE SERMONE

constitutus ageret, perquam belle respondit ac per argute, A quam calfa-
 cit. Idem quoque interrogatus, quod nam ipse molestum esse otium duce-
 ret, Pedum podagricorum respondit. Delectant autem hæc tum dicta
 tum responsa, nam et lacesunt neminem, & obscenitate carent, nec in-
 digna sunt ingenio homine, siue dicendo, siue audiendo, nec in referen-
 dis fabellis non uenustant narrationem ipsam, uniuersamque explica-
 tionem. Gonnella siue fabulator facetissimus, siue ioculator maxime co-
 mus interrogatus aliquando a Nicolao Marchione Ferrariensi, quare
 nam siue artium, siue facultatum in urbe Ferrara maior esset nume-
 rus? confestim, Quis id dubitet, medicorum maiorem esse numerum?
 Tum Nicolaus, O inane hominem, & urbis huius artium, & artifi-
 cumque ignorantissimum, qui prope cum uix duo, tres uel ad summum Fer-
 raria medicos habeat siue ciues, siue externos. ad ea Gonnella, O prin-
 cipem maioribus rebus deditum, qui ob eas urbem suam, suosque ciues
 ignoret penitissime. Tum Nicolaus, Quid si hoc falsum quod ipse asseris?
 Tum Gonnella, Quid si ego uerus? Ibi siue poena, siue multa ex pacto
 ei qui uanus inuentus esset, constituta. Igitur in sequenti die sub aurora
 Gonnella pro templi astans foribus, obuoluto pelibus ore, ac gutture,
 interrogantibus qui in templum ingrediebantur, quoniam morbo la-
 boraret, respondebat singulis, dentium dolore, singulis etiam remedium
 aliquod dolori præbentibus, quorum ipse & nomina conscribebat,
 & remedia. Atque hac ratione urbem perreptans, per scrutandoque reme-
 dia, singulos qui obuiam fierent, percontactus, supra trecentos homines
 medicinam dolori tradentes notauit in tabella. Quo facto regiam in-
 gressus, qua hora Nicolaus prandebat, se se obtulit inuolutis & ore,
 & ceruicibus, ingentem dolorem simulans. Nicolaus astu uiri parum
 cognito, cum intellexeret illum haud bene ualere a dentibus, Hoc sta-
 tim inquit remedium Gonnella adhibe, laudabis Nicolaum, è uestigio
 enim sanus eris. His Gonnella acceptis, domum regressus tabulam in-
 struit, remedia illa, remediorumque auctores continentem, ac primo lo-
 co Marchionem ascribit, inde alios atque alios delectu adhibito. Tertio
 die quasi sanus, atque a dolore liber, nudata gula ac ceruicibus, prin-
 cipem adit, docet quæ conquesta, & comprobata fuerint. multam
 ab illo expostulat, atque in ius illum se se adacturum minatur, atque his
 dictis tabulam Marchioni legendam exponit. Ibi Marchio primum
 inter medicos locum se se obtinere conspicatus, inde alios atque alios pri-
 mates uiros, a risu continere nequens, seque uictum confessus, pecunia
 illi ut solueretur imperauit. Princeps idem Nicolaus equi Gonnellæ
 huius caudam quo in loco stabulabatur, clanculum nouacula absin-

di iussit. Ille hoc præcepto, asellis qui eodem in stabulo nutriebantur, particulam labiorum superiorum abrasit. Delatus apud principem non excusavit factum, rogavit tantummodo damnum uti aestimaretur, ipsiusque ad conspectum deligati ducerentur, quo aestimatio ipsa æquius fieri posset. Primo itaque loco recte ducebatur Gonnellæ equus caudæ uix frustum motitans. subsequebantur aselli suo ordine illigati. Qui ut ante illius conspectum steteret, resque ipsa oculis omnium exposita est, atque animaduversa, nec princeps ipse, nec quisque ex ijs qui aderant, fuit, quin risu diriperetur. Tu Gonnella, Nec tu princeps in solio constitutus, nec quisque iudicibus, quamuis grauis ac seuerus, ad hoc ipsum spectaculum tenere risum potuit, tu ne asinos, tu ne bestiolas has a risu continueris, dum equum tam ipsis familiarè decaudatum contuentur? Quo audito iteratus est risus, Gonnellaque ipse absolutus, commendatusque ut facietorum omnium princeps, suauissimarumque facietiarum artifex suauissimus. Idem tamen ipse aliquando irrisus ac delusus dicitur etiam a mulierculis, ut cum iter faciens per Umbriam, perque agrum Treuiensem animaduertisset puellulam prandentem in uia, residentemque in lapide, ac despoliato porro complicantem spolia illa in epistolæ speciem, complicataque in os ingerentem, dixissetque ac si puellam rideret, Ad quem nam o'scitula literas istas complicatas mittis? Tum illa irrisione uiri cognita, exhilarato uultu, Obsignandas eas anui respondit mitto, dextera etiam anum significans. Cumque haud multo post puellæ alteri obuiam factus eëret, quæ capellas pastum duceret, dixissetque tentabundus, En tibi o'bellula argenteolum, petroselinum mihi si denudaueris, accepit illa conditionem, atque argenteum statimque apprehensa capella annicula, caudaque eius subleuata, En inquit uide atque inspecta quod optasti holusculum. Huius tamen generis multa sunt qui arbirrentur a Gonnella ipso effecta quo ridiculum se se quacunque ratione faceret audientibus, Mariotta Antonij Rebatti mercatoris Florentini uxor, nec insulsa quidem matrona, nec parum comus uirum cum intellegeret, noctu per urbem uagari sollicitandis scortillis, intranti ei fores domesticas asstitit in summis scalis, accensa facula, nudatisque pendendis, Qua ille reinspecta, cum inclamasset, Quid o' quid Mariotta hac opus est facula? quid nudatione? Tum illa, Quo planè inspiceres, an hic tantum tibi insit, quantum satis esset? ne alibi queritando labores. Sed genera hæc siue ludendi, siue iocandi non careret turpitudine, et ingenio parum digna sunt homine, risum tamen mouent dum in circulis referuntur. Quale illud est rustici cuiusdam, non insulsi in homuntionis, cum enim equo ferretur ad nudinas strigoso ac perlongo,

DE SERMONE

intransemq; eum in oppidum uir iocabundus sciscitaretur, quanti uen-
deret panni decē pedam, ipseq; eo dicto petiit se intellegeret, statim
ex equo descendit, sublataq; equi cauda podicem illius ostendens, In-
gredere inquit o' amice tabernam, neq; enim illiberaliter habebis,
emesq; meratu bono.

Quales igitur faceti esse debeant, qualia etiam facetorum tum dicta, tū
responsa, quæ allata sunt a nobis exempla, docere abunde possunt.
Quoniam autem ipsis è facetijs, ac ioculationibus recreatio queritur,
ac remissio a laboribus molestijsq; ne huic quoq; rei parte ex aliqua
desimus, lectio ipsa communicatioq; tum lepidorum uersuum, tum dia-
logorum plurimum quoq; conferet ad rescallandos animos, quin hi-
storiarum quoq; quæ auertant auditores (dum attente quidem audi-
untur) a curis, cogitationibusq; grauioribus. Scribendarum fabellarum
Luciano, Ioanni item Boetio an aliud fuit consilium, quam ut
lectores pariter, atq; auditores delectarent? Idem et Poggio pluri-
mus colligendis quæ urbane dicta essent, cumq; festiuitate et risu-
itaq; de ijs libros etiam fecit Latine scriptos. Vite quoq; præstantissi-
morum uirorum tum Græcis, tum Latinis ab auctoribus mandata li-
terarum monumentis continent tum salsa, tum uenusta, quæ ad rela-
xationem conferant, quæ uersata in circulis, interq; conuiuentis ha-
beant demulcere curas, et tanquam lenocinari molestijs nostris. Nā
præter ea quæ ad hilaritatem spectent ac iocum, multa ijs continen-
tur lectionibus, quæ alijs atq; alijs rationibus animos demulceant,
inducantq; eam, quam ipsi querimus relaxationem. Cuius rei pau-
cis his admonuisse satis fuerit.

Illud uero minime omittendū, quod ad relaxationē, audientiaq; retinē-
dam non parū sibi et ornatus, et adiumenti facetus uir comparabit re-
ferēdis ijs siue dictis, siue responsis, siue fabellis, quas ipse ab alijs accepe-
rit. Ac licet ea ipsa cum dicerentur essent siue salsa, et aculeata nu-
mus, siue obscena et spurca, poterit tamen referre cum modestia. quo
efficietur ut ijs ut ijs careant, qualia nunc ipsi referimus. Fuit è sena-
toribus Petri Aragoniæ Regis Queraldus quidam tum ore fædo, tum
reliquo corpore parum composito, tamen qui summa comitate esset præ-
ditus, maximisq; in negotijs exercitatus. Is missus aliquando ad Re-
gem Africæ, fuit ab illo in cœnam adhibitus, quam nostrum in mo-
rem Rex ipse apparari iussit editoribus in scannis, Afri enim in
solo super tapetis discumbunt. Coenitauerunt complures simul. Rex
qui et ipse comis esset, et iocandi studiosus, iussit clam ossa colligi

omnia, eaq; ad pedes Queraldi illo nesciente conijci. Finita igitur cœna, cum aulæ magistri iussu mensæ essent sublatae, appareretq; ossium cumulus, tum quispiam à Rege submissus, Quid hic inquit ossium uideo? lupus profecto hic cœnitauit, non homo. Tum Queraldus ad Regem conuersus, Mihi inquit o Rex cum lupis fuit in cœna negotium, quando luporum est & carnem, & ossa simul abrodere. quod comesatores isti tui fecere, Ego uero ut homo, ut conuiuia comis, carnes absumpsi, ossa in humû abieci, in canû pastum, atq; oblectamentum. Hæc igitur dictio ut mordax tum pupugit, at relatio ut iucunda nunc delectat. Idem Queraldus quo Regem delectaret, adhibitus ab illo in cubiculum, in quo constrata essent omnia serico, atque exasperatis acia purpuris, nullusq; relictus esset locus, in quo sine nota posset inspui, fieretq; illi proximus regis è famulis quispiam ore foedo, atq; impuro, è uestigio excreabundus os illius sputo impurauit, qui sublata statim uoce Regem appellauit. Hoc cognito Queraldus, Ego inquit iucundissime Rex apparatus tui nitorem admiratus, ne aliqua illum parte contaminarem, nullum cum alium præter illius os, immundû relictum locum, atq; spurcosum cernerem, in illum excreatum profundi, quasi à te ob id seruatum, quo nitor ibi tuus saluus esset. Actio quidem ipsa sordida tunc fuit, & contumeliosa, at relatio perbella. In eadem legatione quidam è Regis aula factus ei obuiam, in deformitatem eius illatus, Quid inquit Petrus Rex portenti ad nos misit? Ad ea ipse confestim, Sciebat inquit Petrus ad quem me mitteret. nã & Rex ille deformior erat. Hæc ipsa & dictio, & responsio habent in dicendo spicula, at in referendo salè ac ioculationem propter promptitudinem respondendi, ac maledicti reiectionem tantopere inexpectatam. Parasito cuiusdam apposita cum esset in mensa uulua suilla de ridiculi gratia, tum ille sublatis pudibunda è corporis parte uestibus, nudato bacillo, illum in quadram iniecit, cumq; esset inclamatum à comessoribus, immurmurauit inquit, talis carnes culorum talem exigere. Quod quidem actu foedum, obscenum responsu, at relatu pro loco tamen, atque auditoribus non iniucundum. In hoc autem ipso iocandi genere comis est admodum, ac periucundus

A. COLOTIVS noster, tum propter insitam ei à natura per raram quandam in dicendo hilaritatem, tum propter egregiã literarû peritiam, rerûq; multarum usum. Quo fit, ut in explicandis fabellis, in epi gramatis, Comicorumq; Poëtarû dictis referendis ac lusibus mirifice delectet. Quibus in rebus cû primis habenda est pudoris ratio, limitesq; ipsi uerecundiæ aut parû, aut nihil prorsus transgrediendi.

DE SERMONE

Locus tamen, & tempus, & auditorum personæ non nunquam paulo licentius indulgere solent ijs qui uerba faciunt. Matrōna Mediolanensis è familia puetusta et nobili, quæq; aliquando cum amatoribus lusisset, fuerat a sacerdote sollicitata, qui è Fratrum Minorum esset orne. Ea coram sollicitanti in hanc sententiam respondisse traditur, se non posse non multum illi quidem debere, ex eo quod amaretur, ceterum ægre se illud ferre, quod ab eo eius ætatis esse iudicaretur, cum non esset, in qua quod reliquum esset, ut reliquiosum quidem, ac male olidum Fraterculorum tunicis sudore ac pædore infectis subijceretur. Quod responsum per urbem cum percrebuisset, ipsaq; a graui- bus quibusdam uiris, ac sibi perquam familiaribus interrogata, se renitate quadam oris rem omnem confessa esset, licentior illa, festiuâq; explicatio uisa est non solum non ademisse aliquid pudori, uerum addidisse multum comitati, atq; inter notos et amicos gratiæ. Galeatius Pandonius Ioannis Andegauensis partes secutus cum alijs non paucis in carcere, ac squalore complures annos Ferdinando a rege est habitus. ceteri in uinculis assiduo maledicere, lamentari, mœrore confici. ipse contra iocari, ridere, pædorem in delicias uerbis conuertere, nihil illo iucundius esse, deniq; eam ob rē in pugillatum descendere. Quod Ferdinando renuntiatum cum esset, liberari eum è carceribus statim iussit, liberatumq; honesto salario est profectus. Ille ad mortem usq; Ferdinandi sic uixit, ut quæ plurima in carcere teterrime passus esset, ea omnia inter enumerandum in risum conuerteret ac iocum. Cum igitur quæ ad facetudinem spectent, quæq; ad facetum instituendum a nobis explicata sint, reliquum est uti pauca quædam de Ironiis dicamus, ne pars hæc tanquam inculta a nobis relictaq; uideatur.

De Ironiis.

E t Aristoteles uirtutum moralium disputator solertissimus, & Græci scriptores pleriq; omnes tradunt Socratem fuisse Ironicum, quodq; dissimulatio eiusmodi a modestia proficisceretur, inde effectum est ut genus quoddam dissimulationis sit ad uirtutem referendum. Quando eius, qui ea utitur, nequaquam illud est aut consiliū aut finis, quo aut fallat ipse quidē, negetur'ue, aut lucrum inde sibi compareret, uerum ut ostentationem defugiat, tumoremq; uitet, ab insolentia uero sic recedat, ut intra modestiæ ac uerecundiæ fines potius diuersetur. De eo enim in quo quis præstat, cum demit sibi particulam, uel de se ita quidē loquitur, ut uideri nolit aut insolescere ex eo, aut non existimare tantum se profecisse,